

Hanna
Brotherus

äitini,

TAMMI

tyttärseni

Nina Bulgakovan ja Lyana Yesaulenkon haastattelut on ukrainasta suomentanut Eero Balk.

Sivulla 56 on lainaus Maija Vilkkumaan kappaleesta "Mun elämä" albumilta *Ei* (Warner Music Finland, 2003).

Sivulla 159 on lainaus Behmin kappaleesta "Frida" albumilta *Draaman kaari viehättää* (Warner Music Finland, 2020).

Osa kirjan henkilöistä esiintyy salanimellä heidän ja heidän läheistensä yksityisyyden suojelemiseksi.

Kiitos Saida Sollalle esiintymisestä kannen kuvissa, Juho Salaterälle Elsa Brotheruksen kuvasta sivulla 9 ja Darina Rodionovalle taustakuvan käytöstä sivulla 167.

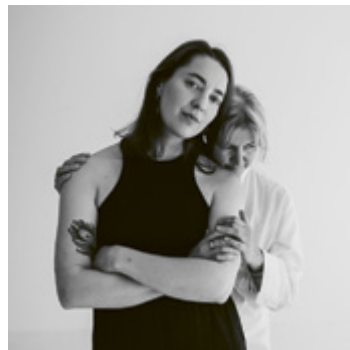
Kannen ja ulkoasun suunnittelu: Laura Lyytinen
Teksti © Hanna Brotherus ja Tammi, 2024
Kuvat © Nico Backström ja Tammi, 2024
Teoskokonaisuus © Tekijät ja Tammi, 2024

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
ISBN 978-952-04-5863-8
Painettu EU:ssa

Hanna Brotherus

äitini,
tyttäreni

Tammi / Helsinki

Sisällys

Kirahvillakin on äiti 13

Katja Ståhl 20 / Vilma Kuoppamäki 35

Essi Rantanen 46 / Eija Rantanen 50

Minna Tervamäki 58

Laura Bergström 68 / Emma Bergström 81

Fadumo Abdi Bashir ja Bahja Abdikadir Abdi 90

Eeva Reponen 104 / Nikole ja Matilda Rissanen 113

Kristina Frejborg 118 / Eva Wahlström 126

Anna Miettinen 138

Belle Brovik 148 / Kristina Brovik 157

Nina Bulgakova 166 / Lyana Yesaulenko 175

Maria Heliste ja Sara Nisula 180

Sofie Svenson 191

Ria Sirén 200 / Tara Liukka 207

Aira Samulin 212

Tyttärenä oleminen on vaikeinta ja parasta maailmassa 223

Si

ti

HANNA BROTHERUS

Kirahvillakin on äiti

MINUN OLII TARKOITUS kirjoittaa tämä kirja yhdessä tyttä-
reni kanssa. Hänen itsenäistymisensä vaati kuitenkin edelleen tilaa ja
aikaa. Aloin siis kirjoittaa yksin muiden äitien ja tyttärien tarinoita.
Olen heille jokaiselle kiitollinen luottamuksesta, avoimuudesta ja
uskalluksesta paljastaa sisimmästään kipeitäkin asioita. Sillä ”kipeä ja
kaunis” on sanapari, joka parhaiten kuvaa elämää; syntymistä ja
hetkeä, jolloin jommankumman on pakko luopua toisesta.

Halusin kutsua tyttöjä ja naisia, sellaisiksi itsensä kokevia, eri-
näköisiä, eritaustaisia, erimielisiä ihmisiä tilaan, jossa olisi lupa tuntea
ja lupa kertoa vailla pelkoa, saako näin ajatella, onko kokemukseni
totta. Halusin luoda turvallisen tilan kohtaamisille, joissa voisin olla
hiljaa ja kuunnella heitä.

Opin, ettei ole olemassa normaalia tai tavallista äiti-tytär-suhdetta.
Voin vain koota mosaiikin, joka koostuu loputtomasta määrästä värejä
ja muotoja, puuttuvia palasia ja rikki menneitä pintoja.

Etäisyys ja sen vastakohta läheisyys vaikuttavat olevan keskeinen
teema lähes kaikissa suhteissa. Kuinka olla samaa, kasvaa toisen

sisältä ja löytää välimatka, jossa ei ole toisen varjossa, ei kokonaan poissa, säilyttää erillisyyttä ja itsenäisyys ja silti rakastaa.

Aika, johon synnymme, ja maailmankolkka, missä vietämme lapsuutemme äitien helmoissa tai lahkeissa, on suhdetta ääriviivoittava piirre. Synnyinkö perheeseen, jossa oli lisäkseni vain äiti vai monia sisarusia ennen minua, oliko äitini iäkäs vai itsekin lähes lapsi saadessaan minut, suhtautuiko hän minuun kuin linnunpoikaseen vai olettiko minun olevan reipas, vahva ja kiltti?

Kirjoittaessa mietin, miksi tänä maailmanaikana erotan sukupuolet toisistaan, miksen kirjoita yleisesti samassa perheessä eläneistä ihmisistä, miksen isistä ja pojista. Vastaus on itselleni selvä. Kun tyttäreni oli pieni, piirsin hänelle kuvan, jossa naisen ihmeellinen vartalo on erityinen siksi, että sen sisällä voi olla toisen ihmisen koti.

Tyttäreni kuunteli, en muista, mitä hän sanoi, en tiedä, mitä hän ajatteli. Muistan, että myöhemmin kysyessäni häneltä, mistä ammatista hän haaveilee, hän vastasi tomerasti, että hän ehkä haluaisi tulla eläin- tai ihmislääkäriksi, mutta ainakin ja eniten hän haluaisi tulla äidiksi. Kerran muistan hänen toivoneen, että voisi palata takaisin vatsaani ja aloittaa alusta.

Tuleeko hänestä joskus jotakin näistä, en tiedä, ei ehkä hänkään. Lapsen saaminen, vauvan kodittaminen oman vartalon uumeniin on maailman ihmeellisin ihme, johon vaikuttavat monet muutkin seikat kuin oma tahto. Siksi tiedän valinneeni kirjan aiheeksi juuri tämän.

Olen kiitollinen omalle äidilleni, jonka kanssa olen jakanut elämäni jo yli 55 vuotta. Ihailun vuodet, kiintymyksen vuodet, irti-repäisyn vuodet, etsimisen vuodet, samannäköisiksi muuttumisen vuodet, erilaiseksi hänestä pyrkimisen vuodet, anteeksiannon aika, uudelleen tutustumisen aika. Mitä vanhemmaksi tulen, sitä enemmän huomaan olevani äidistäni irti ja itsenäinen, yhä enemmän myös arvostavani ja usein kaipaavani häntä. Suhtemme sanoittaminen on

vaikeaa. Nuorena aikuisena halusin vaihtaa sukunimekseni äitini tyttönimen. Halusin olla kapinavuosien jälkeen osa häntä, tahdoin osoittaa hänelle, että koen hänen verensä virtauksen minussa voimakkaana. Halusin osoittaa, että hänen merkityksensä elämässäni on ylpeyden aihe. Olen hänen tyttärensä enkä halua peitellä sitä muilta.

Äitini on tehnyt arvokkaan elämäntyönsä paitsi minun ja sisarus-teni äitinä myös Suomen lottien työn näkyväksi tekijänä Lotta Svärd-museon johtajana. Sodanaikaiset äitien ja tytärien väliset suhteet hankauksineen ovat avanneet hänen kauttansa maailmaani arvokasta syvyyttä ja tietoa naisten välisestä yhteydestä.

Kautta aikojen ovat maailman taidearteet maalaustaiteessa, kuvanveistossa, elokuvissa ja performansseissa olleet tulvillaan kertomuksia perheiden naisten suhteista toisiinsa. Itse olen tehnyt useampia tanssiteoksia ja tanssielokuvia aiheesta. Jos jokin on varmaa, niin se, että suhde on laadultaan vastakohta yhdentekevälle, ja sen mittamaton arvo pakenee sanoja. Usein katse ja kosketus kertovat enemmän kuin sanat.

Kun lapseni olivat pieniä, yhdessä heidän lempikirjoistaan kerrottiin, että kirahvillakin on äiti. Luimme sitä uudestaan ja uudestaan, kannesta kanteen, ja katselimme kuvia, joissa eri eläimet oli piirretty emojensa kanssa erilaisiin asentoihin. Kirja oli kiehtova, vaikka sen sivuilla luki aina vain eläimen nimi ja tosiasia, että silläkin on äiti ja tälläkin on äiti. Se riitti kirjaksi. Tämän nyt kirjoittamani kirjan valokuvat ovat jo itsessään taideteoksia. Ne on kuvannut pitkäaikainen ystäväni, taitava ja hienoja tunnelmia luova Nico Backström. Kuvaustilanteet, joissa äidit ja tyttäret ovat kukin saaneet löytää itselleen luontaisen tavan olla kehollisesti läsnä toisilleen, on vangittu mustavalkoisiksi taidevalokuviksi.

Niin kuin lastenlaulussa leijonan metsästyksestä sanotaan: siltaa ei voi ylittää, sitä ei voi alittaa, sitä ei voi kiertää, on mentävä sitä

pitkin. Niin on äiti-tytärsuhteissakin. Jokainen, joka janoaa itsensä ymmärtämistä, kiinnostuu todennäköisesti jossain vaiheessa elämäänsä äidistään ja äitinä tyttärestään. Joskus isoäiti voi olla silta näiden naisten välillä, hänen kauttaan äiti ja tytär voivat ymmärtää toisiaan ja parhaassa tapauksessa kohdata hänen luonaan. Vaikka äitien yli joskus hypitään, eivät minut synnyttänyt ja minusta syntynyt olisi keitä ovat, ellen juuri minä olisi heidän välissään.

Kirjoittamalla tämän kirjan halusin omalta osaltani tarttua ikiaikaiseen aiheeseen. Halusin oppia, millaisia muut äidit ja tyttäret ovat, halusin ymmärtää, millaisia nämä ilmiselvästi läheiset ja hankalatkin suhteet ovat. Vai ovatko ne läheisiä ja hankalia? Haastattelujen aikana huomasin, että oletukseni oli harvoin oikeassa. Äiti-tytärsuhde on suurta ja pyhää, pientä ja arkista, ihanaa ja raivostuttavaa. Se on aina ajankohtainen ihmissuhde riippumatta siitä, elääkö äiti, onko hän fyysisesti lähellä vai ei. Se on suhde, joka kannattelee ja murehuttaa yhtäaikaisesti. Äitejä ja tyttäriä yhdistävä tekijä vaikuttaa olevan läheisyyden ja etäisyyden säätelyn haaste.

Vietin päivän äidin kanssa, joka synnytti tyttärensä vankilassa. Tapasin nuoren, joka syntyi poikana mutta on nykyään äidilleen tytär, naisparin, joka kamppaili lapsettomuuden kanssa. Kohtasin tyttären, joka pani välit äitiinsä lopullisesti poikki, ja naisen, joka poistatti rintansa, jottei rintasyöpään kuolleen äidin kohtalo saavuttaisi häntä ja hänen omaa tyttärtään. Tutustuin somalialaistaustaisen äidin ja tyttären kauniiseen suhteeseen ja nyrkkeilyn ammattilaiseen, joka ajattelee kivusta eri tavalla kuin terveydenhoitajana työskennellyt äitiinsä. Kohtasin adoption kautta kaksostyttärensä saaneen äidin, sodan takia eroon joutuneen perheen naiset ja kehitysvammaisen tyttären, joka nauttii aikuisenakin siitä, että äiti leikkaa hänen kyntensä.

Keho muistaa aina oikein, keho on viisas. Keho, josta olemme syntyneet, ei ole milloinkaan samantekevä. Riippumatta siitä, onko

elämä suhteessa äitiimme kipeä vai kaunis, se on aina ainutlaatuinen.

Kaipaani äitiäni usein. Kaipaani tyttärtäni usein. Tässä kirjassa ei ole kuitenkaan kyse minusta. Olen erityisen kiitollinen tyttärelleni hänen ajatuksistaan kirjan lopussa. Hän kirjoittaa enemmän tai vähemmän kaikkien maailman tytärien puolesta.

Olla äiti. Olla tytär.

Kauneinta ja vaikeinta maailmassa.

17.3

ISBN 978-952-04-5863-8

Kannen kuvat: Nico Backström
www.tammi.fi